

15. YÜZYILDA NİĞDE ŞEHRİNDE İSKÂN ve MAHALLELER

Nevzat TOPAL¹

ÖZET

Bu çalışmada 15. yüzyılda Niğde şehrinde iskân ve mahalleler değerlendirilecektir. Niğde şehri 15. yüzyılda uzun süre Karamanoğulları hâkimiyetinde kalmış yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Osmanlı devleti tarafından 15. yüzyılın sonu ve 16. Yüzyılın başında düzenlenen vakıf ve tahrir defterlerinden Niğde şehrindeki mahalleler büyük ölçüde tespit edilmiştir. Bu defterlerde yer alan mahalle isimlerinin Karamanoğulları hâkimiyeti sırasında mevcut olduğu düşünülmektedir.

Niğde şehrindeki mahallelerden bahseden ilk kaynak 1415 tarihli Karamanoğlu Ali Bey vakfiyesidir. Bu vakfiyede 3 mahalle ismi yer almakta olup çalışmada kullandığımız diğer kaynaklarda isimleri zikredilmemektedir. Şehrin Osmanlı hâkimiyetine girmesine müteakip 1476 ve 1483 tarihlerinde düzenlenen vakıf defterlerinde Niğde şehrine ait mahalle ve mescit isimleri yer almaktadır. Ayrıca 16. yüzyılın başlarında düzenlenen tahrir defterinde de şehirde 29 mahalle ismi zikredilmektedir. 16. Yüzyılın başlarında düzenlenen tahrir defterlerinde tespit edilebilen mahalle isimlerinin birkaç tanesi hariç Karamanoğulları devrinde de bu mahalle isimlerinin büyük ölçüde mevcut olduğu tespit edilebilmektedir. 16. yüzyılın başlarında düzenlenen tahrir defterinde şehirde iki tane gayrimüslim mahalle olduğu görülmekte olup bu mahallelerin 15. yüzyılda da mevcut olabileceği ihtimal dâhilindedir.

Anahtar kelimeler: Niğde, Mahalle, Mescit, Karamanoğulları, Osmanlı Devleti,

SETTLEMENTS AND DISTRICTS OF NIGDE PROVINCE DURING
THE FIFTEENTH CENTURY

ABSTRACT

In this study, the settlements and districts of Nigde Province during the 15th century are reviewed. Nigde was under the rule of Karamanids for a long time during the 15th century, and in the second half of the century, it fell under the rule of the Ottoman Empire. The districts of Nigde were identified through the cadastral record books

¹ Doç. Dr., Ömer Halisdemir Üniversitesi, Fen Edebiyat fakültesi Tarih Bölümü, nevvattopal@hotmail.com

and charter of pious foundation certificates drafted by the Ottoman Empire at the end of the 15th and the early 16th centuries. It is considered that the district names mentioned in these books existed during the rule of Karamanids.

The first source referring to those districts in Niğde is the charter of pious foundation of Ali the Karamanid dating back to 1415. There are three district names in this charter, yet they seem to be unmentioned in the other sources cited in this study. In charter certificates prepared in 1476 and 1483 after the province came under the rule of Ottoman Empire, there are references to some mosque and district names belonging to Niğde. Moreover, the cadastral record books prepared in the early 16th century refers to some 29 districts in Niğde. Except for some of the district names specified in the aforesaid cadastral record book, most of the names existed to a great extent in also the Karamanid era. In the cadastral record book drafted in the early 16th century, two non-muslim districts are identified and it is possible that these districts also existed during the 15th century.

Keywords: *Niğde, District, Mosque, the Karamanids, the Ottoman Empire*

Giriş

Niğde şehrinin 1071 Malazgirt zaferinin takiben Anadolu'da başlayan ilk fetihler sırasında fethedilen yerlerden biri olduğu düşünülmektedir. Şehrin Türk hâkimiyetine girişini takiben bir müddet Danişmendli hâkimiyetinde kaldığı belirtilmektedir. Bu hâkimiyetin II. Kılıç Arslan devrine kadar sürdüğü görülmektedir (Öztürk, 2012, 18-19). Selçuklu hâkimiyeti sırasında şehrin bir müddet hükümdar ailesine mensup fertler tarafından idare edildiği bilinmektedir (İbn Bibi, I, 1996: 41). Selçuklular devrinde Lü'lü'e Vilayeti (Ulukışla ilçesine bağlı Çanakçı Köyü) ile Anduğu Kalesi'nin (Altunhisar) Niğde'nin alt birim vilayetleri olduğu, ayrıca yeri tespit edilemeyen Söküncür isminde bir yerleşiminde bulunduğu bahsedilmektedir (Akşit, 2007:128-130). Ancak Selçuklu Dönemi kaynakları şehrin mahalle yapısını ortaya koymak bakımından yetersizdir.

1243 Köseadağ muharebesini takiben şehirde İlhanlı ve devamında Eratna hâkimiyeti etkili olmuştur (Öztürk, 2012: 22-23). Niğde'nin 1367 tarihinde itibaren Karamanoğlu hâkimiyetini girdiği ve yaklaşık yüz yıla yakın bu hâkimiyetin devam ettiği görülmektedir.

15. Yüzyılda Niğde Şehrinde İskân ve Mahalleler

Bu zaman zarfında şehir sürekli olarak Osmanlı ve Karamanoğulları arasında hâkimiyet mücadelesine sahne olmuştur. Osmanlı devletinin şehirde kesin hâkimiyetinin 1470 senesinde gerçekleştiği görülmektedir (Öztürk, 2012: 25). Bütün Karaman coğrafyasına hâkim olan Osmanlı devleti bölgede düzenledikleri vakıf ve tahrir defterleri ile vakıflarını, mülkleri ve gelirlerini kayıt altına aldıkları görülmektedir.

Bu çalışmada ilki 1415 tarihinde ve sonuncusu 16. Yüzyılın başına ait olmak üzere 4 adet temel kaynak kullanılmıştır. Bu kaynakları üçü vakıf kayıtlarına ait olup sonuncusu tahrir defteridir. Kısaca bilgileri de verilen bu kaynaklar esas alınarak Niğde şehrinin 15. yüzyılda iskân ve mahalle durumu tespit edilmeye çalışılacaktır.

I. Kaynakları Değerlendirilmesi

A. Karamanoğlu Ali Bey Vakfiyesi

Kullanılan kaynaklardan ilki Karamanoğlu Ali Bey Vakfiyesidir. Bu vakfiyeyi Karamanoğlu Ali Bey, Niğde'de inşa ettirdiği Ak Medreseye ait olarak 1415 tarihinde düzenlemiştir. Ak Medrese vakıfları hakkında bilgi veren vakfiyede Niğde şehrine ait 4 mahalleden bahsetmektedir. Bu mahallelerden üçünün ismi vakfiyede belirtilmiş, birine ait bir isim kaydı düşülmemiştir. Bu vakfiye 1942 tarihinde İ. H. Uzunçarşılı tarafından değerlendirilerek yayınlanmıştır. Çalışmada Uzunçarşılı tarafından gerçekleştirilen yayından istifade edilmiştir.

B. TK 564 (H.881/M.1476)

Ankara Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Kuyûd-ı Kadîme Arşivi'nde, Kubbe Altında Müdevver, Atık Konya Vakfı ismini taşıyan 564 numaralı defterde kayıtlıdır. Adı geçen defterin Fatih Sultan Mehmed'in emri ile 881/1476 senesinde Karaman Eyaleti'nin düzenlenen ilk vakıf tahriridir. Kadı Muslihiddin ve Kâtip Kasım tarafından hazırlanan defterde Konya, Lârende, Seydişehir, Beyşehir, Akşehir, Iğın, Niğde, Şücâüddin (Ulukışla), Anduğu, Develi, Karahisar, Ürgüç, Ereğli, Aksaray ve Koçhisar vakıfları ve mülkleri kaydedilmiştir. 91 sayfadan ibaret olan defterin 61 ile 65 sayfalar arası Niğde Nahiyeleri ve Şücâüddin ve Anduğu Vakıfları ile Niğde Mescitlerinden bahsetmektedir. Ayrıca defterin 88. sayfasında Niğde Vilayeti, Şamardı (Çamardı) ve Melegübalı (Derinkuyu) mülklerinden bahsedilmektedir. Bu defter 1958 senesinde Feridun Nafiz Uzluk tarafından yayınlanmıştır (Uzluk, 1958)

C. MC.O.116/1 (H.888/M.1483)

Bu defter H.888/M.1483 senesine aittir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Tasnifi O.116/1 numarada kayıtlıdır.110 varak olan defterin 94/b-105/a varakları arası Niğde Nevâhî, Niğde mescitleri, Bor Mescitleri ve Anduğu (Altunhisar) kazası vakıflarından bahsetmektedir. Defter, Hamza Bey oğlu Murat Çelebi ve Kâtip Mehmed tarafından hazırlandığı için *Murad Çelebi Defteri* olarak adlandırılmıştır.

Bu defter Fahri Coşkun tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır (Coşkun, 1996). Ayrıca Fahri Coşkun ve Akif Erdoğan tarafından hazırlanan makaleler ile ayrıca değerlendirilmiştir (Coşkun, 2010: 15-22; Erdoğan, Temmuz 2003: 119-160; Erdoğan, Aralık 2003: 99-140; Temmuz 2004: 119-154; Erdoğan, Aralık 2004: 141-176).

D. BOA, TD, 1047

16. yüzyılın başlarında düzenlenen bu defter tarihsiz olup Başbakanlık Osmanlı Arşivinde 1047 numara ile kayıtlıdır. Defterin bütün bir tahrir defterinin günümüze ulaşan 20 sayfalık bir parçası olduğu belirtilmektedir. 1500 tarihli tahrir defterinde biraz farklı bilgiler içermesinden dolayı 1500 tarihinden biraz sonra yapılmış olması ihtimali ileri sürülmektedir. (Metin, 2007: XI)

Niğde sancağına ait mufassal bir defter olup 21 sayfadan ibarettir. Bu defterde Niğde Sancağına ait sadece mahalleler yer almaktadır. Rafet Metin tarafından yapılan bir çalışmada defter 1507 yılı olarak tarihlendirilmektedir (Metin, 2009: 45-58). Halit Çal tarafından yapılan çalışmada da defterin 1507 yılı olarak tarihlendirilmiştir (Çal, 2000:12). Ancak defter üzerinde yaptığımız incelemede bir tarih kaydına rastlanılmamıştır. Defterin 16. Yüzyılın başlarında düzenlenmiş olabileceği kabul edilmektedir.

II. 15. Yüzyılda Niğde Mahalleleri

15. yüzyılda Niğde'de mahalle isminde bahseden ilk kaynak 1415 tarihli Karamanoğlu Ali Bey'in vakfiyesidir. Bu vakfiye Niğde Ak Medrese 'ye ait olup medreseye ait vakıf bilgilerinde şehre ait 3 mahalleden (Meydan, Derbinur/Nur, Yoğutaş/Yonutaş) bahsedilmektedir (Uzunçarşılı, 1942: 58, 60). Ancak 1415 tarihli kaynakta yer alan mahalle isimlerinin hiçbirine 15. Yüzyıldaki diğer kaynaklarda rastlanılmamıştır. Bu durum mahalle isimlerinin

15. Yüzyılda Niğde Şehrinde İskân ve Mahalleler

değişmesi veya bazı mahalleler ile birleşmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

Mahalle sayısı 1476 tarihli defterde 18, 1483 tarihli defterde 20 olup; 1047 numaralı tahrir defterinde ise 29 olarak görülmektedir (Tablo 2). Çalışmamızda 16. yüzyılın başında mevcut olan mahallelerin büyük ölçüde 15. yüzyılda da mevcut olduğu düşünülmektedir. Buna bir örnek verilecek olursa ismine sadece 16. yüzyılın başında düzenlenen 1047 numaralı tahrir defterinde tesadüf edilen *Mescid-i Ayas Ağa* mahallesinin daha önce mevcut bir mahalle olduğu ileri sürülebilir. Mahalleye ismini veren Ayas Ağa Mescidinin 858/1454 tarihinde inşa edildiği kitabesinden anlaşılmaktadır (Akyurt, 1946: 28; Çal, 2000: 1). Bu durumun diğer mahalle ve mescitler içinde mümkün olabileceği dikkate alınmalıdır. Bu sebepten Niğde şehrinde 15. yüzyılda mahalle isimlerindeki değişiklik ve yeni kurulan mahalleleri bir bütün olarak değerlendirdiğimizde toplam 29 mahallenin bulunduğunu söyleyebiliriz. Bu mahallelerin 27'si Müslim, 2'si gayrimüslim mahalledir.

Çalışmamızda 1476 ve 1483 tarihli vakıf defterleri ile 1047 numaralı tahrir defterlerindeki bilgiler esas alınarak mukayese edilecektir.

A. Müslüman Mahalleler

1047 numaralı tahrir defterinde Niğde'de 27 Müslüman mahalle ismi (bkz. Tablo: 2) yer almaktadır (BOA TD 1047). Bu mahalle isimlerinden 15 tanesinin (Sırçalı, Hasan Bey, Veledi Dayı, Kubbe, Bal Hasan, Ali Bey, Hoca Veys, Ahi Mustafa, Tahtalı, Tat Ahmed, Burhan, Ahi Paşa, Sultan Camii, Şahne, Sungur Bey) 476 ve 1483 tarihli vakıf defterlerinde de yer aldığı görülmektedir (TK 564; MC.O.116/1).

1476 ve 1483 tarihli defterlerde tesadüf edilen mahalle sayısı 3'tür (Bor Kapısı, Zindan ve Mahbub Çelebi). 1483 ve 16. yüzyıl başında düzenlenen tahrir defterinde ismine tesadüf edilen mahalle sayısı 2'dir (Hatip ve Dedecik. İsmine sadece 16. yüzyıl başında düzenlenen tahrir defterinde rastlanılan mahalle sayısı 9'dur (Tanabaşı/Tanıbaş, Hoca Karaca, Rüstem, Hacı İmad, Mevlana Kasım, Hacet, Ayas Ağa, Hacı İne ve Deyriyan?).

1. Yuğutaş/Yonutaş

Mahalle hakkında ilk bilgi 1415 tarihli Karamanoğlu Ali Bey vakfiyesinde bulunmaktadır. Adı geçen vakfiyede mahallenin beldenin batı tarafında bulunduğu ve bugün mevcut olan Ak Medresenin bu mahallede tesis edildiği bildirilmektedir (Uzunçarşılı, 1942: 58). Yapılan bir araştırmada ise mahallenin adını Yonutaş olarak okunması gerektiği belirtilmiştir (Akşit, 2009: 23).

2. Meydan Mahallesi

Niğde'de tespit edilebilen en eski mahallelerden birisidir. Selçuklular devrinden itibaren mevcut olduğu düşünülmekte ise de mahallenin kuruluş tarihi tam olarak bilinmemektedir (Akşit, 2009: 23). 1415 tarihli vakfiyede ismine tesadüf edilmektedir (Uzunçarşılı, 1942: 60). Mahallenin şehrin kuzey/kuzeybatısında bugünkü öğretmenevinin bulunduğu mahalde olduğu ileri sürülmektedir (Akşit, 2009: 23).

2.1.3. Derbinur Mahallesi

1415 tarihli vakfiyede ismi geçen diğer bir mahallede Derbinur isimli mahalledir. Ak Medrese vakıfları arasında adı geçen mahallede yer alan *Çengi Murad Fırınının* vakfedildiğine dair bir kayıt yer almaktadır (Uzunçarşılı, 1942: 60).

4. Camii Sungur Bey Mahallesi

1047 numaralı Tahrir Defterinde Mahallenin adı *Mahalle-i Camii Sungur Bey* olarak geçmektedir (BOA.TD 1047: 17). 1476 tarihli vakıf defterinde *Vakfi Camii Sungur* olarak kayıt yer almaktadır (TK 564:61a).1483 tarihli vakıf defterinde de aynı şekilde *Vakf-ı Camii Sungur* (MC.O.116: 94b) olarak kaydedilmiş olup her iki vakıf defterinde de mahalle ifadesi kullanılmamaktadır. 1476 ve 1483 tarihli vakıf kayıtlarında mahalle ibaresi kullanılmamış olmasına rağmen 15. Yüzyılda a *Sungur Bey* ismi ile bir mahallenin mevcut olduğu aşikârdır.

Sungur Bey Caminin 1335 tarihinde İlhanlıların Niğde Valisi Sungur Bey tarafından inşa ettirildiği belirtilmektedir (Özkarıcı: 2015, I:207-208; Halil Edhem, 1936: 14). Günümüze ulaşan Camii Niğde Kalesi'nin güneybatı tarafında Sungur Bey Mahallesi'nde yer almaktadır. Mahalle ismini günümüze kadar korumuştur. Niğde'nin eski mahallelerinden biri olan *Sungur Bey Mahallesi*'nin 14. Yüzyılın ilk yarısından itibaren mevcut olduğu düşünülmektedir.

15. Yüzyılda Niğde Şehrinde İskân ve Mahalleler

5. Burhaniye Mescidi Mahallesi

1047 numaralı Tahrir defterinde Mahallenin adı *Mahalle-i Mescid-i Burhan* olarak geçmektedir (BOA.TD 1047: 13). 1476 tarihli vakıf defterinde *Vakf-ı Mescid-i Burhaniyye* olarak kaydedilmiştir (TK 564:64a). 1483 tarihli defterde ise aynı şekilde *Vakf-ı Mescid-i Burhaniyye* olarak zikredilmiştir (MC.O.116: 99b). Her iki defterde de mahalle ifadesi kullanılmamakla beraber bu mahallede 15. Yüzyılda Niğde’de mevcut mahallelerden biri olarak sayılabilir. Mahallenin ismi günümüze kadar ulaşmıştır.

Mahalleye ismini veren mescit ise 1473 tarihinde *Hacı Ali oğlu Mustafa Yusuf* tarafından yaptırılmıştır (Akyurt, 1946: 24). Mescit bugün Burhan Mahallesi, Torunoğlu sokakta yer almaktadır (Özkarıcı, 2015: 80). Mahallenin 15. Yüzyılın ikinci yarısında oluştuğu ileri sürülebilir.

6. Hoca Veys Mahallesi

1047 numaralı Tahrir defterinde *Mahalle-i Mescid-i Hoca Veys* olarak geçmektedir (BOA.TD 1047: 8-9). 1476 tarihli vakıf defterinde *Vakf-ı Mescid-i Hoca Veys* olarak kaydedilmiştir (TK 564:64a). 1483 tarihli defterde ise aynı şekilde *Vakf-ı Mescid-i Hoca Veys* olarak zikredilmiştir (MC.O.116: 99b). Günümüze ne mahalle ne de mahalleye ismini veren mescit ulaşmamıştır. Ancak defterlerde yer alan kayıtlarda Niğde’de 15. Yüzyıldaki mahallelerden birinin *Hoca Veys* ismini taşıdığı anlaşılmaktadır. 1530 tarihli defterde Hoca Üveys mescidi ve Hoca Üveys Mahallesi olarak zikredilmektedir (BOA 387: 104).

7. Tahtalu Mahallesi

1047 numaralı Tahrir defterinde *Mahalle-i Mescid-i Tahtalu* olarak geçmektedir (BOA.TD 1047: 12-13). 1476 tarihli vakıf defterinde *Vakf-ı Mescid-i Tahtalu* olarak kaydedilmiştir (TK 564:64a). 1483 tarihli defterde ise aynı şekilde *Vakf-ı Mescid-i Tahtalu* olarak zikredilmiştir (MC.O.116: 99b). Mahalle ve mahalleye ismini veren mescit günümüze ulaşmamıştır.

8. Tat Ahmet Mahallesi

Mahalle ismine ilk olarak 1476 tarihli vakıf defterinde tesadüf edilmektedir. Adı geçen defterde *Vakf-ı Mescid-i Mahalle-i Tat Ahmed* olarak kaydedilmiştir (TK 564:64a). 1483 tarihli defterde ise aynı şekilde *Vakf-ı Mescid-i Tat Ahmed* olarak zikredilmiştir (MC.O.116:

100a). 16. Yüzyılın başlarında ise Mahalle-i Mescid-i Tat Ahmed ismi verilmiştir (BOA.TD 1047: 13).

9. Mahbub Çelebi Mahallesi

İsmine ilk olarak 1476 tarihinde rastlanmıştır. 1476 tarihli defterde *Vakf-ı Mescid-i Mahalle-i Mahbub Çelebi* olarak kaydedilmiştir (TK 564:64b) 1483 tarihinde ise simi *Vakf-ı Mescid-i Mahbub Çelebi* olarak belirtilmektedir (MC.O.116: 100b). 1047 numaralı Tahrir Defterinde ise ismine tesadüf edilmemektedir.

10. Ali Bey Mahallesi

1476 tarihli defterde *Vakf-ı Mescid-i Mahalle-i Ali Bey* olarak geçmektedir (TK 564:64b). 1483 tarihinde ise *Vakf-ı Mescid-i Ali Bey* olarak belirtilmiştir (MC.O.116: 101a). 1047 numaralı Tahrir defterinde ise *Mahalle-i Mescidi Ali Bey* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 16).

Mahalleye adını veren Ali Bey caminin inşa kitabesinde yapı 702/1302 senesinde inşa edilmiştir. Yapının Saruhan mahallesinde olduğu belirtilmektedir (Akyurt, 1946: 7). İnşa kitabesinde hareketle mahallenin 14. Yüzyılın başlarından itibaren mevcut olduğu ileri sürülebilir.

11. Dayıoğlu Mahallesi

1476 tarihli defterde *Vakf-ı Mescid-i Mahalle-i Veled-i Dayı* olarak geçmektedir (TK 564:64b). 1483 tarihinde ise *Vakf-ı Mescid-i Veled-i Dayı* olarak belirtilmiştir (MC.O.116: 100b). 1047 numaralı Tahrir defterinde ise *Mahalle-i Mescidi Dayı* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 3).

Mahalleye adını veren mescidin kitabesinden Mehmed oğlu El Hac Mahmud tarafından 830/1426 tarihinde inşa ettirildiği anlaşılmaktadır (Akyurt, 1946: 18).

12. Bor Kapısı Mahallesi

1476 tarihli defterde *Vakf-ı Mescid-i Mahalle-i Bor kapısı* olarak geçmektedir (TK 564:66a). 1483 tarihinde ise *Vakf-ı Mescid-i Bor Kapısı* olarak belirtilmiştir (MC.O.116: 101a). 1047 numaralı Tahrir defterinde ise mahalle ismine tesadüf edilememiştir.

13. Zindan Mahallesi

1476 tarihli defterde *Vakf-ı Mescid-i Mahalle-i Zindan* olarak geçmektedir (TK 564:66a). 1483 tarihinde ise *Vakf-ı Mescid-i Mahalle-i Zindan* olarak belirtilmiştir (MC.O.116: 101b). 1047 numaralı Tahrir defterinde ise mahalle ismine tesadüf edilmemiştir.

14. Şahne/Şihne Mahallesi

1476 tarihli defterde *Vakf-ı Mescid-i Mahalle-i Şahne* olarak geçmektedir (TK 564:66a). 1483 tarihinde ise *Vakf-ı Mescid-i Mahalle-i Şihne* olarak belirtilmiştir (MC.O.116: 101a). 1047 numaralı Tahrir defterinde ise *Mahalle-i Mescidi Şihne* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 14).

15. Ahi Mustafa Mahallesi

1047 numaralı Tahrir defterinde *Mahalle-i Mescidi Ahi Mustafa* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 14). 1476 tarihli defterde mahalle ibaresi bulunmayıp *Vakf-ı Mescid-i Ahi Mustafa* olarak kaydedilmiştir (TK 564:66a). Aynı şekilde 1483 tarihli defterde de *Vakf-ı Mescid-i Ahi Mustafa* ibaresi yer almaktadır (MC.O.116: 101b).

16. Kubbe Mahallesi

1047 numaralı Tahrir defterinde *Mahalle-i Mescidi Kubbe* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 4-5). 1476 tarihli defterde mahalle ibaresi bulunmayıp *Vakf-ı Mescid-i Kubbe* olarak kaydedilmiştir (TK 564:66a). Aynı şekilde 1483 tarihli defterde de *Vakf-ı Mescid-i Kubbe* ibaresi yer almaktadır (MC.O.116: 101b).

Mahalleye adını veren mescidin kitabesinde yapının 830/1426 tarihinde inşa edildiği belirtilmektedir. Mescidin adı bir çalışmada banisinden dolayı *Emir Mecdüddin Mescidi* olarak zikredilmiştir (Akyurt, 1946: 17). Bugün mevcut olmayan yapının El hac Mahmud Mahallesi Kuba sokak'ta bulunduğu düşünülmektedir.

17. Sırçalı Mahallesi (Sıralı Mahallesi)

1476 tarihli defterde *Vakf-ı Mescid-i Sırçalı Mahalle* olarak geçmektedir (TK 564:66a). 1483 tarihinde ise *Vakf-ı Mescid-i Sırçalı Mahalle* olarak belirtilmiştir (MC.O.116: 101b). 1047 numaralı Tahrir defterinde ise *Mahalle-i Mescidi Sırçalı* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 2). Mahallenin adının daha sonra Sıralı Mahallesi olarak değiştiği görülmektedir. 1246/1831 tarihli nüfus defterinde *Mahalle-i Sıralı namı diğer Sırçalı* ifadesi yer almaktadır ki bu durum

mahallenin adının Sıralı olarak değiştiğini göstermektedir (BOA 3533: 25).

18. Hasan Bey Mahallesi

1047 numaralı Tahrir defterinde *Mahalle-i Mescidi Hasan Bey* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 3). Aynı şekilde 1483 tarihli defterde de *Vakf-ı Mescid-i Hasan Bey* ibaresi yer almaktadır (MC.O.116: 101b). Bu durum mahallenin 1483 tarihinde mevcut olduğunu göstermektedir. 1476 tarihli defterde ise hasan bey olarak değil *Vakf-ı Mescid-i Mahalle-i Hacım Sultan* ifadesi yer almaktadır (TK 564:66a). 1476 tarihinde Hacım Sultan olarak geçen mahallenin 1483 ve 15. Yüzyılın başlarında Sultan Hasan Bey olarak geçen mahalle ile aynı mahalle olabileceği düşünölmektedir.

19. Dedecik Mahallesi

1047 numaralı Tahrir defterinde *Mahalle-i Mescidi Dedecik* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 10-11). 1476 tarihli defterde mahalle ismine tesadüf edilmemektedir. 1483 tarihli defterde ise *Vakf-ı Mescid-i Dedecik* ibaresi yer almaktadır (MC.O.116: 101b).

20. Bal Hasan Mahallesi

1476 tarihli defterde *Vakf-ı Mescid-i Bal hasan* olarak geçmektedir (TK 564:64a). 1483 tarihinde ise *Vakf-ı Mescid-i Bal Hasan* olarak belirtilmiştir (MC.O.116: 100b). 1047 numaralı Tahrir defterinde ise *Mahalle-i Mescidi Bal hasan* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 5-6).

21. Hatip Mahallesi

1047 numaralı Tahrir Defterinde *Mahalle-i Mescidi Hatip* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 9). 1476 tarihli defterde mahalle ismine tesadüf edilmemektedir. 1483 tarihli defterde ise Dedecik Mescid'i vakıfları ifade edilirken *Hane-i der-civar-ı mescid-i ma'a hane-i Hatip* ifadesi yer almaktadır. Bu kayıтта Hatip hanesi ile birlikte mescid ifadesi kullanılmaktadır (MC.O.116: 101b).

22. Kible Mahallesi

1047 numaralı Tahrir Defterinde *Mahalle-i Mescidi Kible* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 14). 1476 ve 1483 tarihli defterlerde mahalle ismine tesadüf edilmemektedir. Bu durum mahallenin 15. Yüzyılın sonlarında veya 16. Yüzyılın başlarında kurulmuş olabileceğini göstermektedir. Mahalleye ismini veren

15. Yüzyılda Niğde Şehrinde İskân ve Mahalleler

mevcut günümüzde mevcut olup Eski Saray Mahallesi Kible Sokak üzerinde bulunmaktadır. Mescit ve mahallenin 1507 tarihinde mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

23. Tanabaşı Mahallesi

1047 numaralı Tahrir Defterinde Niğde'de ismine tesadüf edilen mahallelerden biri olup *Mahalle-i Mescidi Tanabaşı* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 5). 1476 ve 1483 tarihli defterlerde mahalle ismine tesadüf edilmemektedir. Bu durum mahallenin 15. Yüzyılın sonlarında veya 16. Yüzyılın başlarında kurulmuş olabileceğini göstermektedir.

24. Hoca Karaca Mahallesi

1047 numaralı Tahrir Defterinde *Mahalle-i Mescidi Hoca Karaca* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 6-7). 1476 ve 1483 tarihli defterlerde mahalle ismine tesadüf edilmemektedir. Bu durum mahallenin 15. Yüzyılın sonlarında veya 16. Yüzyılın başlarında kurulmuş olabileceğini göstermektedir.

25. Rüstem Mahallesi

1047 numaralı Tahrir Defterinde *Mahalle-i Mescidi Rüstem* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 7-8). 1476 ve 1483 tarihli defterlerde mahalle ismine tesadüf edilmemektedir. Bu durum mahallenin 15. Yüzyılın sonlarında veya 16. Yüzyılın başlarında kurulmuş olabileceğini göstermektedir.

26 Hacı İmad Mahallesi

1047 numaralı Tahrir Defterinde *Mahalle-i Mescidi Hacı İmad* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 8). 1476 ve 1483 tarihli defterlerde mahalle ismine tesadüf edilmemektedir. Bu durum mahallenin 15. Yüzyılın sonlarında veya 16. Yüzyılın başlarında kurulmuş olabileceğini göstermektedir.

27. Mevlana Kasım Mahallesi

Mahalle ismi 1047 numaralı Tahrir Defterinde *Mahalle-i Mescidi Mevlana Kasım* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 10). 1476 ve 1483 tarihli defterlerde mahalle ismine tesadüf edilmemektedir. Bu durum mahallenin 15. Yüzyılın sonlarında veya 16. Yüzyılın başlarında kurulmuş olabileceğini göstermektedir.

28. Hacet Mahallesi

1047 numaralı Tahrir Defterinde *Mahalle-i Mescidi Hacet* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 11-12). 1476 ve 1483 tarihli defterlerde mahalle ismine tesadüf edilmemektedir. Bu durum mahallenin 15. Yüzyılın sonlarında veya 16. Yüzyılın başlarında kurulmuş olabileceğini göstermektedir.

29. Ahi Paşa Mahallesi

Mahalle ismi 1047 numaralı Tahrir Defterinde *Mahalle-i Mescidi Ahi paşa* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 14). 1476 tarihli defterde *vakfi zaviyeyi Ahi Paşa* ifadesi yer almaktadır. Mahalle ismini Ahi paşa zaviyesinden almaktadır (TK 564:62b). Aynı şekilde 1483 tarihli defterde de *vakfi zaviyeyi Ahi Paşa* ifadesi yer almaktadır (MC.O.116: 97a).

1946 tarihinde yapılan bir çalışmada Niğde'de Eski Saray Mahallesinde Hacı Paşa Mescidinden bahsedilmektedir. Adı geçen Mescidin kitabesinde 745/1344 tarihinde inşa edildiği belirtilmektedir. Bu mescit kuvvetle muhtemel Ahi Paşa mescidi ile aynı yapıdır. Mahallenin 14. Yüzyılın ortalarından itibaren mevcut olduğu söylenebilir.

30. Sultan Cami Mahallesi

1047 numaralı Tahrir Defterinde ismi *Mahalle-i Sultan* olarak kaydedilmiştir (BOA.TD 1047: 14). 1476 tarihli defterde mahalle *vakfi cami-i Yalvaç ve Camii Sultan* ifadesi yer almaktadır. (TK 564:62b). Aynı şekilde 1483 tarihli defterde de *vakfi camii Sultan* ifadesi yer almaktadır (MC.O.116: 97b).

31. Ayas Ağa Mahallesi

1047 numaralı Tahrir Defterinde *Mahalle-i Mescidi Ayas Ağa* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 15). 1476 ve 1483 tarihli defterlerde mahalle ismine tesadüf edilmemektedir. Mahalleye ismini veren mescidin kitabesinde 858/1454 tarihinde inşa edildiği ve günümüzde halk arasında İlyas Ağa olarak söylendiği belirtilmektedir (Akyurt, 1946: 28; Çal, 2000: 1). Mahalleye adını veren mescidin Kalenin güney eteğinde bulunduğu görülmektedir. Mescit bugün Alaeddin Mahallesi İlyas Ağa Sokak'tadır. Bu durum

15. Yüzyılda Niğde Şehrinde İskân ve Mahalleler

mahallenin 15. Yüzyılın sonlarında veya 16. Yüzyılın başlarında kurulmuş olabileceğini göstermektedir.

32. Hacı İne Mahallesi

Mahalle ismi 1047 numaralı Tahrir Defterinde *Mahalle-i Mescidi Hacı İne* olarak geçmektedir (BOA.TD 1047: 15-16). 1476 ve 1483 tarihli defterlerde mahalle ismine tesadüf edilmemektedir. Bu durum mahallenin 15. Yüzyılın sonlarında veya 16. Yüzyılın başlarında kurulmuş olabileceğini göstermektedir.

33. Deyriyan? Mahallesi

1047 numaralı Tahrir Defterinde Niğde'de ismine tesadüf edilen mahallelerden biri olup *Mahalle-i Mescidi Deyriyan* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 16). 1476 ve 1483 tarihli defterlerde mahalle ismine tesadüf edilmemektedir. Bu durum mahallenin 15. Yüzyılın sonlarında veya 16. Yüzyılın başlarında kurulmuş olabileceğini göstermektedir. 20. yüzyılın başlarında Niğde'de Tepeviran ismi ile bir mahalle bulunmakta idi bu mahallenin Deyriyan? Mahallesi ile bir isim benzerliği oldukça dikkat çekicidir.

B. Gayrimüslim Mahalleler

Gayrimüslim mahalle isimlerine sadece 1047 numaralı Tahrir Defterinde tesadüf edilmektedir. Ancak bu mahallelerin 1476 ve 1483 defterlerinde isimleri zikredilmemekle beraber mevcut olduğu düşünülmektedir. Her iki defterde Çavuş Zaviyesi Vakıfları sıralanırken Kâfirsini (gavur mezarlığı) yanında 1 kıta yer ifadesi kullanılmaktadır (Uzluk, 1958: 52; Coşkun, 1996: 162). Bu kayıtlar şehirde gayrimüslimlerin mevcudiyetine ve mezarlıklarının varlığına delalet etmektedir. Bu sebepten gayrimüslimlere ait mahallelerinde 15. yüzyılda büyük ihtimalle mevcut olduğu ortaya koymaktadır. 19. Yüzyılda gayrimüslimlerin bu iki mahalle dışında diğer mahallelerde de yaşadığı görülmektedir. *Ermeniyan ve Rumiyân* mahalleleri dışında *Sungur, Dedecik, Hoca Veys, Kible, Tat Ahmed, Ahi Mustafa, Kayabaşı ve Hacet* mahallelerinde Ermeni ve Rumların yaşadığı tespit edilmiştir (Doğan, 2008: 20).

1. Ermeniyan Mahallesi

1047 numaralı Tahrir Defterinde Niğde'de ismine tesadüf edilen mahallelerden biri olup *Mahalle-i Ermeniyan* ismi ile

zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 17). 1476 ve 1483 tarihli defterlerde mahalle ismine tesadüf edilmemektedir.

2. Rumiyan Mahallesi

Mahalle ismine 1047 numaralı Tahrir Defterinde tesadüf edilmekte olup *Mahalle-i Rumiyan* ismi ile zikredilmektedir (BOA.TD 1047: 18). 1476 ve 1483 tarihli defterlerde mahalle ismine tesadüf edilmemektedir.

III. Mahallelerin Aldıkları İsimlere Göre Tasnifi

A. 1415 tarihli Vakfiyeye Göre

Bu tarihte toplam 3 mahalle ismi tespit edilebilmiş olup bu mahallerin biri olan meydan mahallesi ismini şehrin fiziki bir unsuru olan meydana almıştır. Yuğutaş Mahallesi'nin ismini ise şehre ait fiziki bir görüntüden aldığı düşünülmektedir. Derbinur mahallesi'nin ise ismini aydınlık, parlaklık, parıltı manasına gelen nur isminden aldığı anlaşılmaktadır.

B. 1476 Tarihli Vakıf defterine Göre

1476 tarihli vakıf defterinde mahalle sayısı 18'dir. Bu mahallelerden 13'si (Sırçalı, Hasan Bey, Dayı, Kubbe, Bal Hasan, Ali Bey, Hoca Veys, Ahi Mustafa, Tahtalu, Tat Ahmet, Burhan, Ahi Paşa ve Şahne) %72'si ismini mescitten; 2 Mahalle (Sultan Camii ve Sungur Bey) %11'i ismini camiden; 1 mahalle (Bor Kapısı) %5'i ismini kale kapılarından birisinden; 1 mahalle (Zindan) %5'i ismini fiziki bir yapıdan, 1 mahalle (Mahbub Çelebi) %5'i ismini bir şahıstan almaktadır. Mahalle isimlerinin (%83) umumiyetle ismini cami ve mescitlerden aldığı görülmektedir.

C. 1483 Tarihli Vakıf Defterine Göre

1483 tarihli vakıf defterinde mahalle sayısı 20'dir. Bu mahallelerden 15'si (Sırçalı, Hasan Bey, Dayı, Kubbe, Bal Hasan, Ali Bey, Hoca Veys, Ahi Mustafa, Tahtalu, Tat Ahmet, Burhan, Ahi Paşa, Şahne, dedecik ve Hahip) %75'si ismini mescitten almıştır. Diğer mahallelerden 2 Mahalle (Sultan Camii ve Sungur Bey) %10'i ismini camiden; 1 mahalle (Bor Kapısı) %5'i ismini kale kapılarından birisinden; 1 mahalle (Zindan) %5'i ismini fiziki bir yapıdan, 1 mahalle (Mahbub Çelebi) %5'i ismini bir şahıstan almaktadır. Mahalle isimlerinin (%85) umumiyetle ismini cami ve mescitlerden aldığı görülmektedir.

D. 1047 numaralı Tahrir Defterine Göre

Bu defterde topla 29 mahalle ismi yer almaktadır. Bu mahallelerden 24 tanesi %84'ü ismini bir mescitten almıştır (Tablo 2). 2 mahalle (Sultan Camii ve Sungur Bey) %6'ı ismini camiden, 2 mahalle (Ermeniyan ve Rumiyan) %6'ı ismine şehirde yaşayan gayrimüslim unsurlardan, 1 mahalle (Dirıyan/Deyriyan?) %4'ü ismi ile anılmaktadır. 16 yüzyılın başında mahalle isimlerinin %90'ı ismini cami ve mescitten almaktadır. Bu durum önceki defterlerde yer alan bazı mahallelerin isimlerinin değiştiğini ortaya koymakta ise de bu mahallelerin hangi mahalle ile birleştiği veya ismi değiştiği tam olarak tespit edilememiştir.

IV. Mahallelerin Sürekliliği

15. yüzyılda ismi tespit edilebilen mahallelerden 5 tanesinin (Sırçalı/Sıralı, *Ahi paşa*, *Bal hasan*, *Burhan* ve *Sungur*) günümüze kadar isimlerini muhafaza ederek geldiği görülmektedir.

Bunun dışında bazı mahalle isimleri ise aynı isimle mahalle olarak ulaşmamış olsa bile bu mahallelere isim veren yapılar veya isimleri halen günümüze kadar ulaşmıştır.

Mescid-i Veledi Dayı Mahallesi günümüzde Çayır Mahallesi'nde Dayıoğlu Sokak olarak ismini muhafaza etmektedir. Aynı sokak üzerinde bulunması gereken mescit ise tamamen tahrip olmuştur.

Mescid-i Kubbe Mahallesi'ne isim veren mescidin 20. Yüzyılın ilk yarısında Kuba Mescidi veya Emir Mecceddin mescidi olarak söylendiği bilinmektedir. Günümüzde *Kuba* isminin Sıralı Mahaltesinde *Kuba Sokak* ismi ile kullanıldığı görülmektedir.

Mescidi Hatip Mahallesi ismi günümüze Kale (Alaeddin) Mahallesi Hatipoğlu Sokak olarak ismini muhafaza etmektedir.

Ayas Ağa Mahallesi'ne ismini veren mescidin daha sonra halk arasında İlyas Ağa olarak ifade edildiği ve görülmektedir. Adı geçen Mescit günümüze ulaşmış olup Alaeddin Mahallesi İlyas Ağa sokakta yer almaktadır. Mescidin isminin üzerinde bulunan sokak ismi ile halen mevcut olduğu görülmektedir.

Kible mahallesine ismini veren mescit ise aynı isimle günümüze ulaşmıştır. Mescit bugün Eski Saray Mahallesi Kible Sokak üzerinde yer almaktadır. Görüldüğü üzere mahalle ismi günümüzde sokak ismi olarak mevcut bulunmaktadır.

V. Nüfusun Mahallelere Göre Dağılım

Bu hususta 1047 numaralı tahrir defterinde sayısal bilgiler mevcuttur. Adı geçen defterde mahallelerin hane ve nefer kayıtları yer almaktadır (Tablo 1). Bu kayıtlarda Niğde’de toplam 730 hane, 972 nefer bulunmaktadır. Bunlardan 673 hane ve 908 nefer Müslüman mahallelerde, 57 hane ve 64 nefer gayrimüslim mahallelerde. Hane sayısı esas alındığında mahallelerin %92,2’i Müslüman, %7,8’i gayrimüslim mahallelerdir.

Müslüman mahallelerden hane sayısı itibarı ile en kalabalık olanı 54 hane ile toplam Müslüman nüfusun %8,0’ı *Mescid-i Veled-i Dayı Mahallesi*; ikinci sırada 52 hane ile toplam nüfusun %7,7’ini *Mescidi Tahtalu Mahallesi*; üçüncü sırada ise 42 hane ve toplam nüfusun %6,2’i ile *Mescidi Sırçalı Mahallesi* oluşturmaktadır. Hane sayıları itibarı ile *Mecid-i Hacı İmad* 7 hane ve %1, *Mescid-i Kubbe* 6 hane ve %0,9; Sultan Cami Mahallesi 6 hane ve %0,9’luk nüfus oranları ile son sıralarda yer almaktadır.

Gayrimüslim mahallelerde ise ilk sırada 31 hane ile toplam gayrimüslim nüfusun %54,4 *Rumiyan Mahallesi*; 26 hane ve %45,6 nüfus oranı ile *Ermeniyan Mahallesi* yer almaktadır.

Mahalle Adı	Nefer	Hane
Mescid-i Sırçalı/Sıralı	58	42
Mescid-i Hasan Bey	40	28
Mescid-i Veled-i Dayı	64	54
Mescid-i Kubbe	11	6
Tanabaşı/Tanıbaş	23	17
Mescid-i Bal Hasan	36	27
Mescid-i Ali Bey	48	36
Hoca Karaca	39	29
Mescid-i Rüstem	37	27
Mescid-i Hacı İmad	9	7
Mescid-i Hoca Veys	55	39
Mescid-i Hatip	40	28
Mescid-i Mevlana Kasım	51	34
Mescid-i Dedecik	21	16
Mescid-i Ahi Mustafa	31	25

15. Yüzyılda Niğde Şehrinde İskân ve Mahalleler

Mescid-i Hacet	42	27
Mescid-i Tahtalu	66	52
Mescid-i Tat Ahmed	21	16
Mescid-i Burhan	30	20
Mescid-i Kible	17	15
Mescid-i Ahi Paşa	10	10
Sultan Camii	8	6
Mescid-i Şahne	30	21
Mescid-i Ayas Ağa	20	16
Mescid-i Hacı İne	32	21
Deyriyan?	40	31
Camii Sungur Bey	29	23
Ermeniyan	28	26
Rumiyan	36	31

Tablo 1: Niğde Mahallelerinin Hane ve Nefer sayıları (BOA.TD 1047)

Şehirde yaşayan toplam tahmini nüfusun hesaplanmasında ise hane sayısının hangi katsayı ile çarpılacağı hususu yeterince açık değildir. Tahrir işlerinde umumiyetle 5 sayısı ile çarpılmaktadır (Barkan, 1953: 12). Toplam hane sayısı 730 olup bunun 5 ile çarpılması ile 3650 toplam tahmini nüfus çıkmaktadır. Müslüman nüfus 3365, gayrimüslim nüfus ise 285 olarak çıkmakta olup Toplam nüfusun %92.2'i Müslüman, %7,8'i ise gayrimüslim nüfustan oluşmaktadır.

Sonuç

Niğde'de 15. Yüzyılda toplam 29 mahalle mevcut olduğu kabul edilmektedir. Bu mahallelerin 27'si Müslüman ve 2'si gayrimüslim mahallelerdir. Niğde'de Mahalle isminin tespit edilebildiği ilk kayıt 1415 tarihli olup bu kayıta yer alan 3 mahalle ismi tespit edilmiş olup bu mahalle isimlerinin çalıştığımız dönemdeki diğer kaynaklarda yer almadığı görülmektedir.

1476, 1483 ve 16. yüzyıl başı olarak kabul edilen 3 kaynaktan yer alan bilgiler değerlendirilerek mahalle sayısı 29 olarak tespit edilmiştir. Bu mahallerden 5 tanesinin aynı isimle mahalle olarak günümüze ulaştığı, 5 tanesinin ise sokak ismi olarak günümüze kullanıldıkları görülmektedir. Mahalle isimlerinin umumiyetle mescit isminden almış oldukları görülmektedir.

Şehirde toplam tahmini nüfus 3650 kişi olup nüfusun %92,2'i Müslümanlardan oluşmaktadır.

Kaynaklar

I. Arşivler

TK 564 (*Ankara Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Kuyûd-ı Kadîme Arşivi, Tahrir Defteri, Nr. 564*).

MC.O.116 (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Tasnifi O.116/1)

BOA.TD 1047 (*Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Tahrir Defteri, 1047*)

BOA 3533 (Niğde Livası Nüfus Defteri)

BOA. 387 (*387 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Karaman ve Rûm Defteri (937/1530)-I (Dizin ve Tıpkıbasım), (387 Numaralı Muhasebe Defteri)*, (Hazırlayanlar: Ahmet Özkılınç, Ali Çoşkun, Gülşen Ergün, Mustafa Karazeybek, Abdullah Sivridağ, Murat Yüzbaşıoğlu), T. C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1996).

II. Kitap ve Makaleler

AKŞİT, Ahmet, (2009),” Niğde Şehri İle İlgili tarihi kaynaklar: Akmedrese Vakfıyesi”, *TÜBAR*, XXVI (Güz), s. 21-28.

AKŞİT, Ahmet, (2009),” Türkiye Selçukluları Devrinde Niğde Vilayetinin Alt Birimleri ve Sınırları”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 21, s. 125-133.

AKYURT, Yusuf, (1942), *Resimli Türk Abideleri Niğde Şehri Cild XV*.

BARKAN, Ö. Lütfi (1953), “Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi”, *Türkiyat Mecmuası*, X, s. 1-26.

ÇOŞKUN, Fahri, (1996), *888/1483 Tarihli Karaman Eyaleti Vakıf Tahrir Defteri (Tanıtım, Tahlil ve Metin)*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ÇOŞKUN, Fahri, (2010), “888/1483 Tarihli Karaman Eyaleti Vakıf Defteri”, *Vakıflar Dergisi*, 33 (Haziran), s. 15-52.

ÇAL, Halit, (2000), *Niğde Şehrindeki Ahşap Tavanlı Cami ve Mescitler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

15. Yüzyılda Niğde Şehrinde İskân ve Mahalleler

-
- DOĞAN, Hamdi, (2008), “Hicri 1246 Tarihli Cizye Defterine Göre Niğde Kazasındaki Gayrimüslim Unsurlar”, *Niğde, Aksaray ve Nevşehir Tarihi Üzerine*, edt. Musa Şaşmaz, Kitabevi, İstanbul, s. 15-26.
- ERDOĞRU, M. Akif, (Aralık 2003) “Murad Çelebi Defteri: 1483 Yılında Karaman Vilâyetinde Vakıflar-II”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XVIII/2, s. 99-140;
- ERDOĞRU, M. Akif, (Aralık 2004) “Murad Çelebi Defteri: 1483 Yılında Karaman Vilâyetinde Vakıflar-IV”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XIX/2, s. 141-176.
- ERDOĞRU, M. Akif, (Temmuz 2003) “Murad Çelebi Defteri: 1483 Yılında Karaman Vilâyetinde Vakıflar-I”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XVIII/1, s. 119-160
- ERDOĞRU, M. Akif, (Temmuz 2004) “Murad Çelebi Defteri: 1483 Yılında Karaman Vilâyetinde Vakıflar-III”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XIX/1, s. 119-154;
- Halil Edhem, (1936), *Niğde Klavuzu*, Devlet Basımevi, İstanbul.
- İbn Bibi, (1996), *El-Evâmirü'l-Alâ'iyye Fi'l-Umûri'l-Alâ'iyye*, C. I-II, çev. Mürsel Öztürk, Kültür Bakanlığı, Ankara.
- METİN, Rafet, (2007), *XVI. Yüzyılda Orta Anadolu'da Nüfus ve Yerleşme (Bozok, Kırşehir, Niğde, Nevşehir ve Keskin Örneği)*, (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, Ankara.
- METİN, Rafet, (2009)“XVI. Yüzyılda Niğde ve Kırşehir Sancaklarında Mahalle Yapılanması”, *Karadeniz Araştırmaları*, Sayı: 20, s.45-58.
- ÖZKARCI, Mehmet, (2015), *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Niğde*, I-II, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- ÖZTÜRK, Gülin, (2012), Niğde Sancağı Merkez kasabası Asar-ı Atika Defteri, Kömen Yayınları, Konya.
- UZLUK, Feridun Nâfiz, (1958), *Fatih Devrinde Karaman Eyâleti Vakıfları Fihristi*, Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı, Ankara.
- UZUNÇARŞILI, İ.H., (1942), “Niğde’de Karamanoğlu Ali Bey Vakfiyesi”, *Vakıflar Dergisi*, 2, s. 45-80.
-

Sıra No	Mahallenin Adı	Yıllara Göre Mahalleler (Kaynaklardaki Sayfa Numaraları)					Günümüzdeki Durumu
		1415	1476	1483	16. yy başı		
1	Meydan	60	-	-	-	Mevcut değil	
2	Yoğutaş/Yonutaş	58	-	-	-	Mevcut değil	
3	Derbinur	60	-	-	-	Mevcut değil	
4	Mescid-i Sırçalı/Sıralı	-	66a	101b	2	Sıralı Mahallesi, Sıralı Camii (mevcut)	
5	Mescid-i Hasan Bey	-	66a?	101b	3	Mevcut değil	
6	Mescid-i Veleli Dayı	-	64b	100b	3-4	Dayı Oğlu Sokak, (mescit harap)	
7	Mescid-i Kubbe	-	66a	101b	4-5	Kuba Sokak (mescit mevcut değil)	
8	Tanabaşı/Tanıbaş	-	-	-	5	(Evliya Tanıbaş mezarı, çayır m. Mustafa Üçler Cad.)	
9	Mescid-i Bal Hasan	-	64a	100b	5-6	Bal Hasan Mahallesi (mescit mevcut değil)	
10	Mescid-i Ali Bey	-	64b	101a	6	Mevcut değil	
11	Hoca Karaca	-	-	-	6-7	Mevcut değil	
12	Mescid-i Rüstem	-	-	-	7-8	Mevcut değil	
13	Mescid-i Hacı İmad	-	-	-	8	Mevcut değil	
14	Mescid-i Hoca Veys	-	64a.	99b.	8-9	Mevcut değil	
15	Mescid-i Hatip	-	-	101b	9	Hatipoğlu Sokak (mescit mevcut değil)	

15. Yüzyılda Niğde Şehrinde İskân ve Mahalleler

16	Mescid-i Mevlana Kasım	-	-	-	10	Mevcut değil
17	Mescid-i Deducik	-	-	101b	10-11	Mevcut değil
18	Mescid-i Ahi Mustafa	-	66a	101b	11	Mevcut değil
19	Mescid-i Hacet	-	-	-	11-12	Mevcut değil
20	Mescid-i Tahtalu	-	64a.	99b.	12-13	Mevcut değil
21	Mescid-i Tat Ahmed	-	64a.	100a	13	Mevcut değil
22	Mescid-i Burhan	-	64a.	99b.	13	Burhan Mahallesi, (Mescit Harap)
23	Mescid-i Kible	-	-	-	14	Kible Sokak, Kible Camii
24	Mescid-i Ahi Paşa	-	62b	97a	14	Ahi Paşa Mahallesi, (mezcit mevcut değil)
25	Sultan Camii	-	62b	97b	14	Alaeddin Mahallesi, Alaeddin Camii
26	Mescid-i Şahne	-	66a	101a	14	Mevcut değil
27	Mescid-i Ayas Ağa	-	-	-	15	İlyas Ağa Sokak, Şeyh İlyas Mescidi Kur'an Kursu
28	Messcid-i Hacı İne	-	-	-	15-16	Mevcut değil
29	Deyriyan?	-	-	-	16	Mevcut değil
30	Bor Kapısı	-	66a	101a	-	Mevcut değil
31	Zindan Mahallesi	-	66a	101a	-	Mevcut değil
32	Mahub Çelebi	-	64b.	100b	-	Mevcut değil
33	Camii Sungur Bey	-	61a	94b.	17	Sungur Mahallesi, Sungur Bey Camii

Nevzat TOPAL

34	Ermeniyan	-	-	-	17	Mevcut değil
35	Rumiyan	-	-	-	18	Mevcut değil

Tablo 2: 15 Yüzyıl Niğde Mahalleleri ve Süreklilikleri